

Reserapport Ljubljana

Jag anlände till Ljubljana ca fem minuter i tolv natten mellan söndag och måndag och vår värd Sabina hade ordnat med taxi åt mig. Kände mig lite som en celebritet där jag kom gående och en man stod och väntade på mig hållandes en skylt framför sig med mitt namn textat (det är det man tidigare noterat när man flugit helt på egen hand) Alltid en skock med taxichaufförer som håller upp skyltar med ett namn och oftast står det MR framför...

Mitt uppdrag

Jag har tillsammans med tioalet andra vägledare från Irland, Norge, Finland, Frankrike och Spanien erhållit stipendium¹ för besök och vägledarutbyte i Slovenien. Dessa utbyten sker i hela Europa vanligtvis under våren vid olika tidpunkter och sannolikt får någon ort någonstans i Sverige ett liknande besök med europeiska vägledare. Från Sverige är vi åttavägledare som detta år studiebesöker olika länder i Europa inom detta utbytesprogram.

Reflektioner...

Det första som slog mig när jag klev ut ur byggnaden var den värme som slog emot mig, det var alldeles ljummet, som sammet (tyvärr så skulle det inte vara så länge, för den veckan vi hade Akademiabesök i Ljubljana var nog den regnigaste veckan de haft i maj detta århundrade). Morgonen därpå satt jag i frukostrummen och försökte lista ut vilka som skulle kunna vara vägledare (jag gissade rätt på tre faktiskt☺). Frukosten var ett kapitel för sig själv förresten, jag är nog ganska kräsen men i slutet av veckan fick jag klart för mig att min åsikt delades av fransmännen... Det dög men kunde väl ha varit bättre (jag är ju inte speciellt förtjust i äggröra och korv och brödet de hade var väldigt torrt (och vitt). Nåja, jag överlevde...

Veckans början

Vi samlades all i receptionen för att bege oss på en gemensam promenad till Sabinas arbete, han arbetar på The Employment service of Slovenia and labour market of Slovenia (ESS)". (Vi promenerade väldigt mycket denna vecka – så mycket att i slutet av veckan hade jag benhinneinflammation). Lite lätt regn under promenaden, faktum var att trots att det regnade så mycket som det gjorde så var det inte så ofta som vi blev blöta... Väl framme fick en presentation av deras verksamhet, om de mål de arbetar emot och vad de försöker göra för att minska arbetslöshet och skillnaderna mellan arbetslöshet mellan de olika regionerna i Slovenien. Vi fick också en uppfattning om vad för utbildning de anställda har inom ESS väldigt många har universitetsutbildning bakom sig men det finns ingen särskild utbildning som inriktar sig mot vägledning vilket innebär skiftande utbildningsbakgrund hos de anställda. Många har visserligen någon form av beteendevetenskapligt utbildning, ofta psykologi eller socialpedagogik. Det är bara drygt 25 procent som har någon form av gymnasial utbildning. Precis som övriga Europa har Slovenien drabbats av den ekonomiska krisen och arbetslöshet steg dramatiskt under 2009. Den unga befolkningen i Slovenien är ganska välutbildad eftersom de sett utbildning som ett alternativ till arbetslöshet medan den äldre befolkningen saknar utbildning. Det råder också brist på yrkeskunniga rörmokare, snickare etc. Sabina berättade också att hus- och lägenhetspriser i Ljubljana är höga och att det inte sjunkit trots att man varken får något sålt eller uthyrt. Byggherrarna väntar in och hoppas på att det ska bli efterfrågan igen.

¹ Akademiastipendium"

Ytterligare reflektioner

Ett bestående intryck under veckan som gått har varit den service vi fått på olika lunchställen (och middagsställen också) har varit den långsamma servicen och den totalt oförmågan att dela på en nota... Annars har maten vi ätit varit väldigt god. Jag har ju inte ätit så mycket Slovenskt eftersom det mest är kött men de har väldigt många fiskalternativ på sina menyer och grillad bläckfisk och grillad svärdfisk, Red Snapper, tonfisks m.m. är inte alls fel För att inte tala om deras Pizza (Medelhavsmat helt enkelt). Senast idag (det är lördag) åt jag en alldeles underbar fisksoppa till lunch som innehöll både musslor, räkor och gambas. När det gäller deras lokala vin, framförallt husets vin, så rekommenderar jag INTE rödvin, det smakade förskräckligt. Det vita var däremot alltid drickbart...

Slovenskt skolsystem

Veckans schema var välfyllt med tre besök per dag och efter lunchen första dagen fick vi en presentation av det Slovenska skolsystemet som på många vis liknar det svenska trots att det är oerhört mer komplicerat. Upp till 15 årsålder fanns inga krångligheter liksom vi hade de både förskola och grundskolan som var 10 år och uppdelade i tre olika sektioner, *"First cykle och second cykle primary education"* samt *"third cykle lower secondary education"* Det bas utbildningen och den var tvungen att vara genomförd och avslutad för att eleverna skulle kunna gå vidare i det lite mer krångliga gymnasiesystemet. Den gymnasiala utbildningen *"Upper secondary school"* är uppdelad i fyra olika varianter och vilken väg du än väljer så kan du fortsätta vidare upp till högre utbildning, det tar bara lite olika lång tid. Snabbaste vägen är via *"General upper secondary school"* vilken är studieförberedande och pågår i fyra år eller *"Technical upper secondary school"* som också är fyra år och förbereder till högre studier. I dessa två utbildningar ingår examen som i Slovenien kallas för *"Matura"*. Skulle du vilja ha en yrkesexamen är det möjligt att plussa på med ett års yrkeskurser. Den yrkesinriktade gymnasiala utbildningen *"Vocational upper secondary school"* är upplagd på tre – fyra år och du kan efter slutförd *"technical upper secondary school"* yrkesexamen plussa på ytterligare två år för att få en examen eller en ettårig examenskurs för att teoretisk *"maturaexamen"*. Den sista varianten av yrkesinriktad utbildning är två- treårig och kallas för *"short vocational upper secondary school"*. Det innebär att den gymnasiala utbildningen varierar från som minst två år upp till fem sex år beroende på vilken väg du väljer att gå och det som slutligen krävs för att få gå vidare till högre utbildning är en examen, en *"Matura"*. Inom högre utbildning finns också olika vägar de första två år antingen en högre akademisk utbildning eller en högre professionell utbildning och är strukturerade enligt Bologna. Tredje vägen är *"Higher vocational education"* en två årig yrkesinriktad påbyggnadsutbildning.

Vägledningen i Slovenien

De som arbetar på ESS arbetar till åttio procent med arbetslösa på olika sätt och ungefär till tjugo procent mot unga i skolsystemet. Grundtanken är att vägledningen inom ESS skall vara öppet och tillgängligt för alla medborgare men det fungerar enligt dem själva mest på papperet. Dessa vägledningscentrum inom ESS som kallas för CIPS (Center for informations and career guidance) skall arbeta mot skolungdomar inom alla nivåer för att ge dem information om vidare utbildning, anställning och praktik, vägledning m.m. Det finns fyra större och 31 lite mindre centers runt om i Slovenien. Skolorna kommer en – två gånger per år till dessa center för att få generell information. De vägledare som arbetar på skolorna är i allmänhet mycket tyngda av olika slag av administration för planering och utformning av den utbildning de erbjuder sina elever.

Lärare

Generellt om lärarnas arbetssituation är att de har ca tjugo lektioner/vecka och undervisar det mer får det lite mer betalt, undervisar de mindre får det lite mindre betalt. Eleverna ha sommarlov som startar 26 juni och pågår till 1 september, höstlov en vecka, jullov två veckor, vinterlov en vecka samt lov första veckan i maj, lärarna däremot har inga lov utan har semestertjänst. De flesta lärare har dock en hel del kompensationsstid som de kan ta ut i samband med loven. De arbetar alltid två veckor efter skolavslutning på sommaren för att samla in de som restar samt börjar skolan den 16 augusti då det är nationella examinationsperioder. I programmet ingick dels ett besök på en privat skola och dels en skola som ingår i det offentliga systemet och visst fanns det skillnader...

Interiören i Ljubljana...

Runt omkring i de centrala delarna av staden pågick en hel del reparations- och restaureringsarbeten och ingen dag verkade vara arbetsfri. De pågick vardag som söndag. Om några år när alla projekt är slutförda kommer Ljubljana att vara ännu vackrare. För staden är väldigt vacker, många vackra gamla hus och genom de centrala delarna rinner en flod som borrar sig djupt ned. Det fanns också tursturer med olika flodbåtar och frågan är hur mycket de såg egentligen, från sin båt, eftersom det säkert var ca tio meter ned till vattnet från respektive sida av floden. Många vackra broar har byggts över floden och de två mest centralt belägna broarna utmärkte sig, "Three bridges" samt bron med drakar som vaktade över slottet som låg på en höjd högt över staden. Delar av floden omgavs på bägge sidorna av promenadstråk nedlusade med restauranger och caféer. Att sitta där och äta alternativt dricka och betrakta människorna som passerar en vacker sommarkväll/dag ger hög trivselfaktor. En av kvällarna var vi några av som gjorde oss en liten utflykt upp på berget där slottet låg, vi tog linbanan upp och gick ned. Väl uppe passade på att besöka tornet intill slottet vars utsikt över staden är helt oslagbar...

Jag tog även tillfället i akt att tillsammans med några av de andra vägledarna besöka sjön Bled, ett rekreationsområde ca 50 km utanför Ljubljana. Vintertid är det skidort och på sommaren kan man promenera runt sjön och slå sig ned vid något café eller restaurang för att bara njuta av den vackra naturen och vyerna, åka gondol eller själv ro ut till ön som ligger mitt ute i sjön. Det är en mäktig känsla att gå nere vid sjön och blicka upp mot bergen som omger omgivningen.

Programpunkter

I det späckade programmet ingick bl.a. studiebesök på "*Slovenian Institute for Adult Education*" (SIAE) som är en paraplyorganisation för vuxenutbildningen i Slovenien. De driver olika center var uppgift är att sprida information om utbildningsmöjligheter, motivera vuxna att slutföra eller komplettera tidigare utbildning samt fortbilda sig inom begreppet livslångt lärande. SIAE organiserar 14 olika vägledningscentrum för vuxna runt om i Slovenien och utifrån dessa utgår 59 utlokaliserade mötesplatser där vägledningsaktiviteter pågår där man aktivt försöker nå dem som inte självmant söker upp detta slag av service. De har sammanlagt 40 tal anställda vägledare och når genom olika slags verksamheter ca 26000 vuxna. En särskild målgrupp är bl.a. romerna som har en stor population av ungs som inte slutfört sin grundskola. Det är mycket vanligt att romerna slutar efter sitt fjärde år i grundskolan och detta lägger man ned stort arbete på att försöka påbygga.

CDI Univerzum

Vi fick möjlighet att besöka ett av dessa centrum "*CDI Univerzum*" som också är utbildningsanordnare för utbildningar upp till "*Upper secondary school*". I deras verksamhet ingår

unga som avbrutit sin reguljära utbildning av olika skäl arbetslösa, pensionärer, människor som behöver olmskola sig och alla andra som är intresserade av att i någon form komplettera eller vidareutbilda sig. Studenterna kommer från mycket olika skiftande förhållanden och sammanlagt har de ca 2000 studenter. Vägledningen inom organisationen skall vara neutral vilket innebär att de inte rekryterar människor till egna utbildningar utan informerar och vägleder inom all nationell utbildning. CDI Univerzum har precis som sina de andra vägledningscentrumen mobila vägledare som på olika sätt möter upp deltagarna där de finns, på gatan, i shoppingcenter etc.

Zavod BOB

Vi gavs också möjligheten till ett par studiebesök på skolor besökte vi också samt en del riktade verksamheter för unga som av olika skäl inte klarar av att delta i den reguljära skolundervisningen. "Zavod BOB" är en nationell verksamhet vars deltagare är mellan 15 – 24 år och gemensamt för dem är att de ej slutfört sin utbildning. De kommer till centrumen via skolans vägledare, socialarbetare och andra vuxna som insett att något behöver göras. "Zavod BOB:s" uppgift är att motivera dem att återuppta studierna eller finna ett arbete. De har egentligen ingen speciell målgrupp och de som kommer till centralt behandlas individuellt. De försöker fånga upp deras intressen, lära dem projektarbete och arbetar väldigt mycket med informellt lärande. Ett av målen i verksamheten är att var offentlig och använda sig av offentliga presentationer när de redovisar sina resultat och den 27 maj har de en festival där verksamheten ska presenteras. Verksamheten pågår mellan 9 – 14 varje dag och deltagande ingår i programmet i upp till ett år i väldigt speciella fall är det möjligt att få programmet förlängt. De har en gräns på ca 24 deltagare (idag har de trettio) och om det kommer många fler kommer de att bli tvungna att upprätta en väntelista vilket de hittills sluppit. Det är Ministry of Education and Sports som finansierar verksamheten och sammanlagt finns det 12 liknande program runt om i Slovenien. De som arbetar med verksamheten har blandade erfarenheter och utbildningar bakom sig, många är pedagoger av olika slag, psykologer m.m. För att få arbete på ett liknande center krävs att ens förra arbetsgivare föreslår "Ministry of Education" att han/hon är lämplig och därefter intervjuas man och förhoppningsvis blir man antagen. Alla som arbetar på dessa center har en gemensam utbildning på 200 timmar som bl.a. innebär utbildning i grupp psykologi, projektarbete och mentorskap.

Production School

Ett annat slag av verksamhet är "Production school", den enda i sitt slag i Ljubljana, deras målgrupp är ungdomar i åldrarna 15 – 18 år. Huvudmålet med programmet är att få dem tillbaka i vanlig skolgång. Ett bestående minne är den film de gjort om sig själva som vi allra först fick se. Helt utan ord kommunicerar filmen ut sin verksamhet till ungdomar som är i den situationen att "Produktion school" skulle var ett alternativ... De arbetar med väldigt små grupper och sammanlagt är hela elevgruppen på 10 stycken. Till "Production school" krävs ingen remiss utan det viktigaste är att de kommer dit så fort som möjligt och deltagandet är frivilligt. Ju fortare de kommer dit desto snabbare är det möjligt att de kommer tillbaka till vanlig verksamhet. Det är också viktigt att ungdomarnas föräldrar samarbetar. Gemensamt för deltagarna är att de misslyckats i skolan och bakgrunderna till misslyckanden är skiftande. Det kan vara mentala hälsoproblem, sociala problem, kriminalitet, drogmissbruk. För att ingå i programmet krävs av deltagarna att de närvarar varje dag, att de är aktiva i programmet och att de inte använder sig av droger. När något händer och om deltagarna på något sätt inte väljer den smala vägen sätter man in åtgärder omgående. De flesta som deltar är där under ett år tid men det finns dem som deltar både kortare och längre tid. Deltagarna bor hemma och vistas hos dem mellan 10 – 15. Dagen börjar med frukost och därefter delas deltagarna in i olika

smågrupper där man syr, arbetar med tryck, förbereder och lagar nästa måltid dvs. lunchen. I början av terminerna brukar det vara gott om plats men efterhand som terminen går ökar problemen i skolorna och gruppen fylls på. Det kan till och med uppstå kö. De är fyra anställda som arbetar med dessa barn. I samma lokaler som *"Production school"* finns också en vanlig grundskola för barn med speciella behov, fyra klasser med vardera åtta elever i varje klass.

Avslut

Veckan avslutades först med lunch på en fiskerestaurang invid floden och här överraskades vi av en förvånansvärt snabb service, väldigt god mat som vanligt (jag åt grillad svärdfisk på en bädd av ruccola och tomat) och servitrisen kunde utan problem ge var och en av oss en egen nota. Det var nästan så vi gjorde vågen – på köpet så blev vi bjudna på någon slags efter maten drick i små shotglas, en röd söt dryck (att smälta maten med). Därefter promenerade vi till Ljubljanas bibliotek där vi dels blev visade deras bokbuss, fick en inblick i den verksamhet med livslångt lärande och service till arbetslösa som de arbetar med. En alldeles speciell verksamhet de bedriver är *"kunskapsutbytet"* som på Slovenska kallas för *"Borza znanja"*. De har upprättat en databas där kontaktuppgifter till människor med särskilda lagras. Vill du ha hjälp med något speciellt tar du kontakt med denna verksamhet och de förmedlar någon som kan och vet. Det händer att de annonserar efter människor med särskilda kunskaper. Själva iden bygger på att kunskapsutbytet skall vara gratis och sättet de arbetar på stödjer det informella lärandet. De som vet med sig att de har kunskaper som är eftertraktade kan anmäla sig till deras register och sedan vänta på att bli förmedlade (eller rättare sagt möjlighet till tillfälle att lära ut kunskapen till någon som eftertraktar just deras kunskap). Resan och utbytet har gett mig minnen och vänner för livet och Ljubljana är en stad och Slovenien ett land jag gärna skulle besöka igen på egen hand

Johanna Möllner